

Orientare cu și fără GSM

Marti, 10 noiembrie 2009

Florin Lăiu

Fratele Gili Cârstea, cunoscut ca teoretician și organizator al GSM (Grupul de Studiu Minneapolis) în România, a construit un sait atrăgător (ca o nuntă imperială !) și militant pentru mesajul specific despre care crede că este soluția tuturor problemelor Bisericii. Acest mesaj derivă, pe de o parte, din gândirea pastorilor Robert Wieland și Donald Short, care s-au asociat să studieze și să promoveze mesajul lui Alonzo Jones și Ellet Waggoner de la 1888. Dar nu este aceasta singura frecvență după care se orientează GSM.

Nu am studiat foarte bine acest grup, dar observația noastră este că o parte din armamentul greu al grupului (cum ar fi teoria că Dumnezeu nu cauzează moartea) provine din alte surse, posibil de la teologul AZȘ american Graham Maxwell, sau de la Fred T. Wright, șeful grupului disident „Comunitatea Adventă a Odihnei de Sabat”. O altă parte a arsenalului poate fi contribuția fratelui Gili Cârstea. Nu e nimic rău în a gândi independent. Dimpotrivă.

Aproape că uitasem de GSM, deși, în mod cinstit, subiectul nu merită uitare, indiferent cum s-ar interpreta. Cineva însă mi-a atras atenția asupra unui articol care mă privește, semnat de Gili Cârstea, sub titlul „[Un savant obosit de măsuța cu nisip](#)”. Bineînțeles, este flatant să fii numit savant, dar un savant adevărat sau în devenire nu este prea interesat de oglinzile sociale. Îmi permit să traduc mai jos acest epitet pretențios folosit de Gili, așa cum am simțit eu, iar dacă greșesc, aștept cu plăcere o confirmare, ca să-mi repar afirmația.

Pentru Gili, ca și pentru Edi Constantinescu (și probabil pentru încă mulți alții), cei care sunt implicați profesional în teologie sunt *by default* succesorii spirituali ai cărturarilor și fariseilor din Evanghelie. Din această perspectivă, orice figură disidentă se consideră pe sine imaginea lui Iisus Christos – victima. În realitate, poate să fie așa, sau poate să nu fie. De cele mai multe ori nu este așa.

Bine ar fi ca poporul să cunoască și accentele pozitive ale lui Iisus despre statutul de cărturar, care este unul sacru, ca și acela de profet, înțelept, apostol etc.: După Mt 23:34, și Iisus trimite lumii cărturari, prin urmare filologia biblică, și tot ce implică ea, este o preocupare nobilă, pe care Iisus o respectă și îi descrie statutul creștin în Mt 13:52. Vameșul Matei pare să fie singurul evanghelist care a subliniat acest aspect.

Cred însă că Gili are și un motiv mai serios pentru care m-a făcut savant. Fratele Gili este încântat de sublinierile mele că sanctuarul nu ar trebui înțeles în sens literalist, fizic, ci în sens spiritual, didactic, adică este doar „măsuța cu nisip”.¹ Deci este încântat că un „savant” a ajuns, în sfârșit, să înțeleagă ceea ce el afirmase mai demult. Simt nevoia să mă explic. Ideea corespondenței spirituale (figurate) între tip și antitip nu este o descoperire recentă a mea, nici nu este preluată de la altcineva. Am ajuns la această înțelegere în mod treptat și independent după 1980, și cu mulți ani în urmă s-a cristalizat în mintea mea. Dar în prima fază nu am vorbit despre aceasta și nu am afirmat-o în scris în mod explicit. Am căutat doar să studiez personal mai mult. Apoi am evitat afirmarea unei structuri fizice bipartite în cer. Abia în ultimul deceniu am făcut afirmații tot mai pozitive și mai publice, după ce am studiat mai temeinic specificul viziunilor.

Este adevărat că mă număr printre cei care au dezavuat aspecte importante ale teologiei din cartea Păcatul Cetății. Dacă există dovezi că am respins cartea în numele unei înțelegeri literaliste, tradiționale, aș vrea să le cunosc, pentru a-mi cere scuzele de rigoare. Dar atât cât mă ajută memoria, eu personal am respins, nu cartea, ci unele din sentimentele și din teologia cărții, pe care le-am considerat nefondate, cum ar fi faptul că sanctuarul din Daniel 8:14 ar fi templul ființei umane, iar curățirea intenționată acolo ar fi o purificare specială a conștiinței morale, incluzând inconștientul. Sper că nu greșesc, acesta era parte din mesajul cărții.

Eu nu am negat niciodată și nu neg realitatea unui sanctuar ceresc, despre care cred că este Palatul lui Dumnezeu, Cetatea lui Dumnezeu, o structură fizică reală ca și Paradisul, o creație specială a lui Dumnezeu, indescriptibilă, care nu a fost descoperită nimănui așa cum este ea. Acesta este căminul ceresc, Casa Tatălui, Cetatea-Sanctuar. Ființa umană este un templu al lui Dumnezeu, acesta este scopul pentru care a fost creată orice ființă rațională. Dar aceasta nu înseamnă în mod necesar că sanctuarul de curățit în Daniel 8:14 este inima noastră, oricât de spirituală și practică ar fi învățătura. Desigur, trebuie să lăsăm pe Dumnezeu să ne curățească inima, dar sunt alte texte care se referă la aceasta. Nu este nevoie să distrugem sensul profeției din Daniel 8:14 pentru a mări importanța unui mesaj spiritual ca acela de la 1888. Fiecare are locul lui. Doctrina de la 1888 este un mesaj care întotdeauna a fost actual, cu atât mai mult este actual în timpul sfârșitului. Fără acceptarea acelui mesaj nu prea suntem creștini. Dar Daniel 8:14 are mesajul ceasului Judecării, un timp unic și decisiv în istoria mântuirii (Ap 14: 7).

Trebuie să mărturisesc că am avut simpatie totală față de grupul Wieland-Short etc. și în principiu, susțin și astăzi că mesajul de la 1888, al „neprihănirii prin credință” trebuie tratat cu respect și cu tot interesul. Chiar și unele specialități discutabile din teologia Jones-Waggoner merită revizitate, șterse de praf și puse la locul lor. Am sărbătorit centenarul Minneapolis 1888-1988 scriind o carte (Sindromul Minneapolis), publicată fără mare tragere de inimă în perioada postdecembristă, la insistența și prin grija altora, cu permisiunea mea (sau, într-un anume caz, fără știre, doar sub toleranța mea). Când am luat contact cu adevărate cărți de istorie adventiste, scrise de profesioniști, la care nu avusesem acces în 1988, mi-am dat seama că simpatia mea totală pentru criticile

„Grupului 1888” nu era justificată și că o poziție mai moderată ar fi necesară. Ar fi trebuit să rescriu cartea înainte ca s-o public.

Dar nevoile mele mai urgente în cercetare m-au împins în alte direcții: exegeza și hermeneutica biblică, perfecționarea studiului limbilor biblice și diverse obligații care țin de catedră și de dezvoltare profesională. Astfel m-am ocupat în această perioadă mai mult de Biblie și de teologia biblică, nu am fost motivat să fac un studiu exhaustiv în scrierile Jones-Waggoner, Wieland-Short, Gili etc. Un alt prieten mă invita anul trecut să citesc serios scrierile lui Luther și Calvin, iar anul acesta un altul îmi reproșează că nu m-am specializat în Părinții Bisericii, fără de care suntem „pe de lături”.

Regretând, pe de o parte, asemenea lui Solomon, că nu-mi ajunge viața pentru tot ce merită citit, pot afirma cu certitudine că sunt fericit că m-am dedicat mai degrabă unei cercetări biblice speciale, care mă ajută să citesc Biblia într-un mod mai inteligent decât altădată, și nu mai am nevoie strictă de a citi pe Luther, pe Waggoner, pe fratele Gili, sau chiar pe sora White în scopul interpretării corecte a mesajului lui Pavel. De unde au luat toți aceștia învățătura? Nu din Scriptură? Spre deosebire de Ellen White, care a fost instruită de Duhul Sfânt, dar care nu a pretins că înțelege tot ce spune Scriptura și ne-a lăsat cu limbă de moarte îndemnul de a aprofunda Biblia, ceilalți autori au preluat din Biblie, doar cât au putut, și nu este un secret că au și unele aspecte contradictorii între ei, sau chiar față de Biblie. Dacă i-aș citi serios, aș face-o în mod critic, subliniind și erorile lor, nu doar mesajul dominant, și arătând că nu trebuie să fetișizăm nici o literatură religioasă.

Ceea ce mă miră cu privire la teologia acestui grup, este că a făcut din Jones și Waggoner „alfa și omega” cristologiei și soteriologiei adventiste, iar caracterul de soli speciali ai lui Dumnezeu, al celor doi evangheliști este asigurat prin afirmațiile Ellenei White. Întrebarea mea este, cum se face că scrierile EGW sunt folosite ca autoritate, atunci când confirmă pe „cei doi soli”, sau când observă că Biserica nu a primit mesajul 1888, dar sunt privite foarte critic și inconsecvent, când se referă la sanctuarul ceresc real? Avem cumva o competiție între doctrina sanctuarului și doctrina mântuirii prin credință? Avem cumva o doctrină despre judecată care se opune Evangheliei? Acestea sunt întrebări foarte serioase care merită discuție și mai ales studiu serios, individual și colectiv, dar niciodată tensiuni și separatism.

Fratele Gili scrie: „Fratele Lăiu încearcă să avertizeze frățietatea de riscurile enorme la care ne expunem atunci când nu înțelegem metaforele...” OK, recunosc că sunt riscuri importante, așa am scris, așa cred, dar nu am spus și nu socotesc că este vorba de „riscuri enorme”. Dacă a fi literalist este o enormitate, ar trebui să nu uităm că însăși EGW a fost destul de literalistă, împreună cu pionierii noștri și cu majoritatea credincioșilor. Este ca și cu doctrina inspirației. Majoritatea celor care cred cu adevărat în Biblie sunt dintre fundamentalisti, care cred în inspirația verbală. Credința este preferabilă necredinței, chiar cu erori și imperfecțiuni omenești.

În orice caz, trebuie să-i mulțumesc sincer fratelui Gili pentru aprecieri. Sper să fiu la fel de „convingător și profesionist” când voi expune aspecte mai

puțin așteptate de frăția sa. De exemplu, Gili, vorbește despre „tragedia milenară a poporului ales, în inabilitatea de a înțelege metaforele simple ale religiei încredințate lui. Au făcut din Sanctuar un obiect de cult, un ritual complicat și împovăraător, fără să înțeleagă că el nu era decât o pildă, o parabolă despre realități extrem de profunde, și la care trebuiau să ajungă neapărat. Dumnezeu ... a trimis mesageri în fiecare generație, arătându-le că practica lor legată de Sanctuar este o scârbă greu de suportat. Nu au vrut să asculte.”

Să sper că n-am înțeles eu bine... Fără îndoială, este un adevăr că Israelul biblic, ca de altfel orice comunitate religioasă, a avut tendința de a se mulțumi cu ritualismul, chiar al accentua, și a respinge în schimb vocea corectoare, profetică. Dar Gili mă lasă cu impresia că Dumnezeu era supărat pe ei pentru faptul că luaseră în serios activitatea culturală a Templului și că înțelegerea lor literală (că jertfa este jertfă, preotul e preot și boul e bou – realități cu înalte corespondențe actuale !) era „o scârbă greu de suportat”.

Expresia este biblică într-adevăr, împrumutată din Isaia 1, dar acolo este pusă în dreptul altei realități: festivism și ritualism care ignorau gravele încălcări ale Legii, în primul rând, practicarea asasinatului (la modul propriu: Is 1:15, cf. Lc 6:9; In 7:19, 37, 40; 18:28). Dacă însă marea supărare privește tocmai observarea serioasă a acestor sărbători și ritualuri, atunci îmi amintește de „argumentul” patristic împotriva sabbatului, întemeiat pe Is 1:13 („Nu vreau luni noi, Sabate și adunări de sărbătoare..., urâsc lunile noi...”), uitând să arate cauza pentru care Dumnezeu ura sărbătorile lor, inclusiv sabbatul, deși erau legitime și obligatorii. Era vorba despre „nelegiuirea unită cu sărbătoarea” (Is 1:13).

Israel nu are nici o vină că a construit un sanctuar și l-au pus în funcțiune. Rolul pedagogic al sanctuarului era mai cuprinzător decât didactica sacrificiului mesianic la care ne referim noi. În primul rând, însăși ideea de a jertfi din ce este al tău, de a te bucura împreună cu poporul, de a respecta limite și trepte etc., era o disciplină în sine, conducătoare la cunoașterea de Dumnezeu, singura cunoaștere care duce la mântuire. Eu nu am dovezi serioase că evreii istoriei biblice știau care este semnificația spirituală, prefigurativă a jertfelor. Sper că cel puțin unii profeti înțelegeau sau întrezăreau. Dar acest tip de credință (cunoaștere) nu era absolut necesară pentru iertarea și mântuirea cuiva. Dacă ar fi fost atât de necesară, cum se explică absența totală a unei precizări din partea lui Moise – omul care a fost cel mai aproape de Dumnezeu? Poruncile sărbătorilor au fost explicitate și repetate periodic, dar cu privire la semnificația tipologică a jertfei nu există nici măcar o singură referire explicită.

De asemenea, aș adăuga că în Evanghelie, oridecâteori Iisus aștepta credință de la un pacient, aceasta nu era credința mesianică așa cum o înțelegem noi creștinii, ci credința în puterea și bunăvoința lui Dumnezeu, care nu depinde de gradul de informație cristologică. Israel nu trebuie blamat că nu a înțeles sau că nu a vrut „să înțeleagă”, cel puțin nu aceasta era principala problemă. Adevărata problemă este că oamenii se opun la puținul pe care-l înțeleg, de aceea nu le dă Dumnezeu unora o lumină mai mare – s-ar opune și aceleia.

Resping total compararea Bisericii mele cu Sanhedrinul, care a dat la moarte pe Ștefan, pe motiv că le distrugea doctrina sanctuarului. Nu este deloc

adevărat că formularea lui Ștefan sau a lui Isaia (că „Dumnezeu nu locuiește în case făcute de mâini omenești”) erau revoluționare. Dumnezeu nu face revoluție împotriva Lui Însuși. Dacă Dumnezeu a greșit când a vorbit lui Moise (Ex 25:8 „Să-Mi faci un sanctuar, ca să locuiesc în mijlocul lor”), sau dacă Moise nu L-a înțeles bine pe Dumnezeu, atunci ce garanție avem că Isaia sau următorii au înțeles mai bine? Moise a știut că sanctuarul/palatul lui Dumnezeu este unul nefăcut de mâna omului, și că aceasta era destinația finală, adevăratul cămin al lui Israel (Ex 15:17-18). Aceasta însă nu contrazicea cu nimic ideea că Dumnezeu, într-un anumit sens, locuia în mijlocul lui Israel, cu reședința în Sanctuar. Principala învățătură era aceea de a-L trata pe Dumnezeu ca adevăratul lor împărat, și nu neapărat de a descifra simbolistica ritualurilor pe care nimeni nu o explicase.

De asemenea, iudeii nu și-au „sigilat destinul” prin faptul că n-au vrut să renunțe la un anumit model teologic despre sanctuar, ci prin faptul că, odată cu judecata inchizitorială a lui Ștefan, au decis să condamne ca blasfemator pe orice iudeu care recunoștea că Iisus este Messia. Nu faptul că țineau la sanctuar și la ritualul sanctuarului le-a adus pieirea, ci faptul că au respins pe Iisus ca Messia, pretextând că prezența lui Dumnezeu printre ei, în templu, este o religie suficientă. În ce privește ritualul templului, să nu uităm că nici apostolii nu s-au lepădat atât de repede de templu, și nici nu aveau de ce. Iisus nu-i avertizase că odată cu jertfa Lui ar trebui să se rupă de templu. Această renunțare la măsura cu nisip nu era o urgență.

Gili mă citează cu generozitate. Observ un paragraf întreg reprodus, dar folosit în cu totul alt scop de cum intenționasem eu. Poate greșesc, poate nu m-am exprimat bine acolo, vă rog să recitiți, dar eu am sentimentul puternic că mai degrabă am fost greșit înțeles. Gili înțelege că eu recunosc că am înțeles „aceste lucruri” cu treizeci de ani în urmă, dar am preferat să țin „teologia adventistă din România la măsura cu nisip, în toată această lungă perioadă de timp”, din cauza conștiinței hipersensibile la „percepția colectivă” a doctrinei, adică acolo „unde se află savanții adventiști și marea majoritate a corpului pastoral din țara noastră.”

Să înțeleg că trebuie să mă consider vinovat că n-am luat în serios și n-am publicat imediat ceea ce-mi trecuse prin cap cu 30 de ani în urmă, în timp ce mergeam, nu prin lanul de porumb, ci pe o stradă foarte seculară din Piatra Neamț? Mă refeream strict, la ideea că sanctuarul ceresc este, de fapt, Cetatea cerească. Mi se părea grozavă ideea, dar nu aveam suficiente puncte de sprijin ca să mi-o însușesc. Era a mea, pentru că trecuse prin mintea mea, n-o mai auzisem în altă parte; dar în câteva zile am abandonat-o, după ce am observat în Biblie și în Spiritul Profetic, că sanctuarul este „în” Ierusalim. Deci, am raționat eu, nu se confundă.

Nu atât lipsa de îndrăzneală m-a făcut să dau înapoi, ci faptul că nu aveam pregătirea necesară ca să pot interpreta corect viziunile Bibliei și ale Ellenei White. Nu mă refer la o pregătire formală aici, ci la una efectivă, care stă la îndemâna oricărui amator. Deși acum îndrăznesc să văd mai departe (îndrăznesc doar pentru că acum pot mai mult), trebuie să fiu realist și să recunosc că pe vremea aceea nu eram pregătit să accept, și sunt foarte împăcat cu ideea aceasta: ar fi fost neînțelept să procedez altfel.

Între timp, avansând în pregătirea profesională și în cercetare, am ajuns din nou, pe altă cale și mai îmbogățit în experiență, la ideea abandonată cândva de mine: sanctuarul lui Dumnezeu este cetatea sfântă. Mai mult, am înțeles și alte lucruri între timp, dincolo de accepțiunea teologiei noastre istorice, nu neapărat ca idei originale. Identificarea posibilă a sanctuarului cu cetatea apare ca o tentativă sau ca o sugestie și într-o scriere recentă a fratelui Angel Rodriguez, directorul BRI:

“At the end of the book, we are informed that in the New Jerusalem there is no temple (Rev 21:22); **the whole city serves as God’s tabernacle, the place where He dwells with His people (21:3; cf. 7:15)**”. [Angel M. Rodriguez, “The Sanctuary”, in Raoul Dederen, ed., *Handbook of SDA Theology*, Commentary Reference Series, vol 12, RHPA, Hagerstown, MD, 2000, p. 389]

Identificarea cetății-cort din Ap 21:3 cu templul-cort din 7:15 este, într-adevăr, o idee revoluționară în articolul fr. Rodriguez. Dar ea apare tangențial, la sfârșitul unui paragraf care încheie o secțiune. Nu este nici concluzie și nici teză care urmează a fi argumentată. Autorul nu continuă ideea. După interesanta sugestie, trece la alt subiect.

Fratele Gili se întreabă dacă redacția Curierului va continua acest serial. Da, va continua. În ce privește curiozitatea frăției sale, o putem satisface mai devreme. Am recitit acum DA 161 și îmi amintesc clar că am citit aceste lucruri și mi le-am însușit. Referirea la planul divin pentru ființa umană (ca și pentru serafimul ceresc) de a fi un templu al lui Dumnezeu, precum și ideea că oamenii nu au înțeles acest plan, prin urmare nu au înțeles semnificația sanctuarului, este o amplificare a învățăturii lui Pavel despre faptul că noi suntem templul Duhului Sfânt, precum și a învățăturii întregii Biblii că Dumnezeu vrea să „locuiască” în noi. Iisus Se rugase: „Pentru ca Eu să fiu în ei...” (In 17). Pavel spunea: „Nu mai trăiesc eu, ci Christos trăiește în mine..” (Gal 2)

Dar, cu tot respectul, observația fraților de la GSM depășește spusele EGW, pentru că ea nu face nici o referire aici la templul din Daniel și din Apocalipsă. Mai mult decât ce a scris EGW într-un loc sau altul, este important de știut ce a crezut ea însăși. Inspirația divină nu se furișează în text peste capul autorului, ci constă în mesajul transmis în mod conștient prin autor. Dacă fratele Gili poate dovedi că EGW după scrierea cărții *Desire of Ages*, a explicat altfel identitatea sanctuarului ceresc și profeția din Daniel 8:14, atunci pot admite că aici EGW a adus o lumină nouă. Exprimarea ei² care, la prima vedere, ar sugera că unicul scop al templului ar fi fost ilustrarea proiectului că ființa umană este templul lui Dumnezeu, nu poate fi luată în sens exclusivist și absolut, deoarece ar nega alte lecții spirituale despre care atât Biblia cât și EGW mărturisesc că le învățăm de la sanctuar.

În PP 1890:349 ni se spune că:³ nici o limbă nu poate descrie cele văzute în sanctuarul pământesc, strălucind de slava Prezenței lui Dumnezeu, toate acestea fiind “but a dim reflection of the glories of the temple of God in heaven, the great center of the work for man's redemption.” Dacă PP a fost scrisă cu câțiva ani înainte de DA și cineva ar putea obiecta că afirmația din DA 161 trebuie să reprezinte mai bine gândirea EGW, deoarece este mai avansată, mai târzie, atunci cum se face că în *Prophets and Kings* (1917:36) una din ultimele scrieri ale EGW,

fost publicată post-mortem, apare afirmația că templul pământesc era un simbol al Bisericii lui Dumnezeu?

Of surpassing beauty and unrivaled splendor was the palatial building which Solomon and his associates erected for God and His worship. Garnished with precious stones, surrounded by spacious courts with magnificent approaches, and lined with carved cedar and burnished gold, the temple structure, with its brodered hangings and rich furnishings, was a fit emblem of the living church of God on earth, which through the ages has been building in accordance with the divine pattern, with materials that have been likened to "gold, silver, precious stones," "polished after the similitude of a palace." 1 Cor 3:12; Ps 144:12. Of this spiritual temple Christ is "the chief Cornerstone; in whom all the building fitly framed together groweth unto an holy temple in the Lord." Eph 2:20, 21.

Cunoscând aceste aplicații multiple pe care le face EGW, cu scop spiritual, și nu pentru a modifica doctrina clasică despre sanctuar, nu pot selecta una din aceste aplicații pe care s-o așez deasupra sau în locul celorlalte. În afară de aceasta, nu este legitim să folosim scrierile EGW ca o autoritate finală în domeniul credinței și practicii creștine. Este înțelept să le folosim orientativ, ca inspirație și ajutor spiritual, teologic, practic, cu toată seriozitatea și tot respectul, să ne bucurăm de ele și să luăm aminte la învățături în scop practic, dar în nici un caz să construim o doctrină divergentă de Biserică, întemeiați pe o afirmație selectivă a EGW, cu neglijarea celorlalte.

Referitor la doctrina GSM despre Nuntă, mă tem că problema este asemănătoare. O anumită afirmație EGW, eventual mai exploatată teologic, spiritual și poetic (cea ce nu e deloc rău), este luată selectiv, exclusiv, neglijând celelalte afirmații EGW despre nuntă. Chiar în Biblie, metafora nunții este folosită în cel puțin două aplicații diferite. Există o serie de referințe biblice în care metafora nunții este aplicată în relația Dumnezeu-Israel sau Christos-Biserică. Această aplicație este exploatată homiletic în mai toate bisericile, fiind cea mai populară. Fără a nega această aplicație însă, EGW menționează un alt sens al Nunții, în mod special subliniat în adventismul millerit și printre AZS, unde Nunta este o metaforă a momentului în care Christos primește împărăția, cu puțin timp înainte de a se întoarce. Împărăția este reprezentată în profeție de Noua Ierusalim, capitala, care este în mod repetat numit Mireasa (Ap 21-22). Aceasta explică de ce în Ap 19, începerea domniei mileniale a lui Iisus (Atotputernicul) este identificată cu Nunta Mielului.

[Revelation 21:9, 10.] Clearly, then, the bride represents the holy city, and the virgins that go out to meet the bridegroom are a symbol of the church. In the Revelation the people of God are said to be the guests at the marriage supper. [Revelation 19:9.] If *guests*, they cannot be represented also as the *bride*. Christ, as stated by the prophet Daniel, will receive from the Ancient of days in Heaven, "dominion, and glory, and a kingdom," he will receive the New Jerusalem, the capital of his kingdom, "prepared as a bride adorned for her husband." [Daniel 7:14; Revelation 21:2.] Having received the kingdom, he will come in his glory, as King of kings, and Lord of lords, for the redemption of his people, who are to "sit down with Abraham, and Isaac, and Jacob," at his table in his kingdom, [Matthew 8:11; Luke 22:30.] to partake of the marriage supper of the Lamb.

Din câte știu, Gili vede Nunta ca fiind unirea dintre divin și uman în persoana lui Iisus și apoi în persoana urmașilor Lui. Nu-mi amintesc dacă am citit

undeva în Scriptură sau în scrierile EGW o afirmație ca aceasta, dar atât timp cât mesajul ei spiritual este biblic, exprimarea lui prin orice figură poetică este legitimă, indiferent cine este autorul. Cu condiția ca să nu suprapunem poezia noastră peste poezia sau proza Bibliei, și să negăm celelalte aplicații făcute, care au prioritate în teologia biblică.

“Sperăm să nu mai fie nevoie de încă treizeci de ani pentru validarea teologiei simple a lui Ștefan, acea teologie care l-a născut pe apostolul Pavel.” OK, să nu fie (vorba lui Pavel: *mé génoito* !), dar întreb: Care a fost acea teologie simplă a lui Ștefan, preluată de Pavel ?

Teologia lor nu a constat în distrugerea iconoclastă a templului sau a imaginii lui teologice, ci în negarea unei religii legaliste care așeza templul pământesc mai presus de orice realitate spirituală, mai presus decât Christos, care era singura slavă a templului, preotul și jertfa, lumina, tămâia și pâinea. Și chiar templul însuși. Teologia lor este exprimată în Epistola către Evrei, unde contrastul apare între sanctuarul mozaic și cel ceresc, unde Iisus a intrat ca Mare Preot odată pentru totdeauna, nu între un sanctuar ceresc și o realitate spiritual-morală superioară acestuia. La fel și Ștefan, nu suflă nimic despre o semnificație GSM a templului pământesc, ci ca o culminație a mesajului lui pune accentul pe slujirea cerească a lui Iisus, ca și Pavel: „Iată, văd cerul deschis, și pe Fiul Omului stând în picioare la dreapta lui Dumnezeu.” (FA 7:56)

Nu am înțeles următoarea afirmație: „Nu ne facem iluzii că revista ar fi dispusă să-și revizuiască poziția. Ea publică seria fratelui Lăiu sub forța constrângătoare a evidenței, care nu mai poate fi ocolită mult timp...”. Dacă publicarea acestor articole s-a făcut „sub forța constrângătoare a evidenței”, atunci de ce să nu sperii, frate, că revista și-ar putea revizui poziția, când vei scrie ceva sub aceeași forță constrângătoare: evidența.

Gili are talent de lider, este bine intenționat spiritual, are un mesaj care merită atenție și nu mă îndoiesc că ar putea lucra cu succes la construcția templului neterminat al Bisericii vii, fără a periclita prin aceasta puritatea templului propriei ființe. Ellen White spunea că Ioan 17 ar trebui să fie crezul nostru. De mult aștept „arhiereticul” care să fie obsedat de un asemenea crez și să ne zguduie pe toți !

Gili însă visează un savant care „să răstoarne radical teologia expirată a națiunii lui”. Nu am pretenția că există teologie perfectă, deși am convingerea că teologia AZS pe care o servesc este cea mai bună. După experiența mea de viață și de cercetare biblică, simt că a numi teologia AZS „expirată” și a aștepta să fie „răsturnată radical”, nu poate fi o exprimare foarte înțeleaptă. Cunosc mulți care visează asemenea revoluții, dar dacă îi pun alături, nu pot intra toți în Ioan 17 nici măcar doi câte doi.

„Dacă doctrina Sanctuarului nu produce Mireasa, soția Mirelui, ea nu este bună de nimic, și cu cât o evacuăm mai repede, cu atât mai bine pentru poporul lui Dumnezeu.” De acord, doctrina sanctuarului are scopul de a pregăti spiritual pe poporul lui Dumnezeu pentru nemurire, indiferent ce metaforă alegi pentru a descrie relația. Dar semnificația spirituală a „parabolei” sanctuarului a fost deja înțeleasă demult. Este vorba de o înțelegere a Evangheliei Veșnice care cuprinde

mesajul despre Judecată (Ap 14), prin urmare despre confruntarea cu Legea, cu Prezența divină, ceea ce arată că Evanghelia este mult mai mult decât oferirea iertării prin jertfa lui Iisus. Vestea bună este că putem fi nu doar declarați nevinovați, ci și refăcuți după chipul lui Dumnezeu, iar această renaștere este produsă de Duhul Sfânt, deși rămânem imperfecti în noi înșine, fiind perfecți doar în Iisus, prin harul care ne îndreptățește.

Invitația „Totul este gata, veniți la Nuntă!” nu ține de un anumit timp escatologic. Totul este gata de la anul 31, iar invitația este strigată „la drumuri și la garduri” până astăzi. Doctrina sanctuarului (sau a judecății) însă ne învață în plus, că nu este suficient să fii chemat, pentru că, „mulți chemați, puțini aleși”. La un moment dat, înainte de ceremonia nupțială, Împăratul a început să treacă prin sala de ospăț, ca să vadă cine sunt cei ce vor participa. Aceasta este judecata investigativă. Cei care au refuzat invitația sunt deja afară. Cei care au intrat, dar au refuzat haina aceea de nuntă, incoloră și uniformizantă, morți sau vii, sunt scoși afară.

Nunta din parabola fecioarelor așteptătoare este de asemenea escatologică. Fecioarele și mireasa nu se confundă, iar nunta nu este aici cea realitate spirituală așteptată de Dumnezeu în toate veacurile, care a fost trăită de oameni ca Enoh, Iov, Daniel etc., ci de un eveniment escatologic. Dacă aplicăm parabola la intrarea Domnului la judecata cerească, înaintea Celui Vechi de Zile (Dan 7) unde primește împărăția, atunci sala de judecată s-ar confunda cu sala de nuntă, iar nunta ar fi primirea împărăției. Dacă aplicăm parabola la venirea vizibilă a Domnului pe pământ, atunci intrarea la nuntă a fecioarelor înțelepte ar însemna răpirea la cer a celor pregătiți (1Tes 4:16), iar nunta ar fi sărbătoarea cerească.

În parabola cu cei care așteaptă pe stăpânul lor să vină de la nuntă, de asemenea, ei nu sunt mireasa ci robii care, fiind găsiți vrednici la întoarcerea stăpânului, vor fi tratați ca domni, slujiți la masă de însuși Stăpânul lor. Iarăși Nunta este bucuria Stăpânului, la care participă indirect, prin prietenia Lui. Eu nu găsesc o metaforă escatologică a nunții care să se aplice în stilul GSM. Dar în principiu nu am nimic împotriva ideii în sine. Dimpotrivă este o metaforă la fel de legitimă, ca și cea folosită de ciobănașul mioritic care urma să se însoare cu... „a lumii crăiasă”.

Strigătul de la miezul nopții nu este pentru pregătirea Miresei. Despre ea se spune în Ap 19 că „s-a pregătit”, altminteri n-ar fi numită Mireasă. Numele ei este Noul Ierusalim (cetățile sunt personificate poetic ca fiind de genul feminin în cultura biblică ebraică), și este în opoziție cu rivala ei, Babilon. Cum s-a pregătit Mireasa Ierusalim? Metafora din Ap 19:7-8, în înțelegerea mea, este preluată din oracolul poetice al lui Isaia (49:16-18), în care Dumnezeu Se adresează Cetății Lui preferate, Iersalim:⁴

Te-am încrustat pe palme, iată,
 Și zidurile-ți stau mereu nainte-Mi.
 Mai harnici ziditorii⁵ tăi, decât pustiitorii,⁶
 Iar cei care te-au spart, se vor retrage.
 Privește împrejur cu ochii tăi,

Cum toți s-au strâns și au venit la tine.
 „Pe viața Mea” – Iahwé făgăduiește –
 Te vei împodobi cu toți aceștia,
 Cu ei te vei încinge ca Mireasa.

În acest caz, Mireasa Cerească, Cetatea, se împodobește cu noii ei rezidenți, cu aceia care zoresc zidirea ei. Nu în sensul că ei în persoană intră acolo, ci în sensul că, făcându-se la judecată separarea între cei care au zidit și cei care au dăruit, numele celor vrednici rămân scrise definitiv în cartea vieții, care este un registru al cetățenilor Noului Ierusalim (Ev 12:23; Ap 3:5; Fil 4:3). Prin urmare, pregătirea Miresei înseamnă precizarea definitivă a viitorilor ei cetățeni, adică a aceluia care au îmbrăcat haina de nuntă (de vison) care, după cum ne explică Ioan reprezintă *dikaiómata* (hotărâri corecte, fapte bune/drepte) ale sfinților. Aici se accentuează *dreptatea împărțită* (“i s-a dat să se îmbrace”), în contrast cu acea căutare pseudevangelică, egoistă a certitudinii iertării (numai îndreptățire), oricât de catolică ar părea.

„Poftiți la Nuntă!”

(Și nu uitați de uniformă... Nu ne plac uniformele, pentru că prea ne aliniază ca pe niște clone, umbresc vizibilitatea personalității noastre... Cu siguranță că domnul, sau fratele acela, care a trebuit să părăsească sala festivă, a fost observat și de alții și întrebat cum de a venit îmbrăcat cu propria soteriologie sau anterioriologie. La care omul cu siguranță, s-a justificat rezonabil. Va fi fost un teolog poate și bun orator, dar când gazda regală i-a adresat cea mai simplă și mai naturală întrebare, omul n-a mai găsit nici o explicație).⁷

¹ Alții optează pentru imaginea flanelografului, care este și mai potrivită ilustrativ, pentru că reduce numărul dimensiunilor „umbrei” față de realitate. Eu prefer „măsuța cu nisip”, fiindcă sună mai frumos, este o imagine mai încărcată de nostalgii, de pe vremea când instructoarele aveau nevoie de mai multă fantezie, iar princhindeii erau ceva mai atenți. Mă fascinau nisipurile, iluzia mișcării, palmierii și figurinele de placaj vopsit. Dar nu mai țin minte nici o lecție. Au fost puține, de altfel, pentru că Pecereul a interzis curând această instruire religioasă a copiilor.

² “God designed that the temple at Jerusalem should be a continual witness to the high destiny open to every soul. But the Jews had not understood the significance of the building they regarded with so much pride. They did not yield themselves as holy temples for the Divine Spirit.” (DA 161)

³ “No language can describe the glory of the scene presented within the sanctuary--the gold-plated walls reflecting the light from the golden candlestick, the brilliant hues of the richly embroidered curtains with their shining angels, the table, and the altar of incense, glittering with gold; beyond the second veil the sacred ark, with its mystic cherubim, and above it the holy Shekinah, the visible manifestation of Jehovah's presence; all but a dim reflection of the glories of the temple of God in heaven, the great center of the work for man's redemption.”

⁴ Traducerea îmi aparține și o dedic fratelui Gili.

⁵ Confuzia vine de la citirea divergentă a termenului ebraic scris בניך (bnyk), care poate fi citit *banáikh* = „fiii tăi”, sau *bonáikh* înseamnă „ziditorii tăi”. Versiunile antice: Targumul, Septuaginta, Vulgata, precum și unele traduceri moderne (YLT, NRS “Your builders outdo your destroyers”; TOB, NJB, CSB “Your builders hurry”; ESV, FBJ, BFO; în limba română, a se vedea traducerile ortodoxe.

⁶ Septuaginta traduce (vezi LXX, LXE): „Curând vei fi zidită / de cei care cândva te-au dărâmat!” Amin, e foarte frumoasă varianta aceasta, dar încă nu pot spune dacă reprezintă forma cea mai veche. LXX a folosit probabil un manuscris ebraic diferit.

⁷ Împăratul din pildă i s-a adresat cu apelativul grecesc *hetáire!*, așa cum s-a adresat Iisus lui Iuda, sau cum s-a adresat stăpânul din pildă aceluia zilier nemulțumit cu plata lui. „Hetaire” nu înseamnă „prietene”, ci *tovarășe!* Este vorba de o simplă relație socială, de camarazi, colegi, asociați la lucru, în călătorie, la școală, nu prieteni. Din nefericire acest termen arată calitatea multor religioși în relație cu Dumnezeu).